

[Alfred Jensen.]

har den opfattelse, at der er skjulte indkomster, som kun kan kontrolleres, hvis man gennemfører foranstaltninger af denne art. Er det nødvendigt at ændre anden lovgivning, f. eks. hovedprincipperne i aktieselskabslovgivningen, må man gøre det, for det er ganske urimeligt, at der her er et skjul for personer, der ikke ønsker at betale skat af deres fulde indkomst. Vi skulle jo gerne nå dertil — det forstod jeg også at andre ordførere mente — at den misstemning, der er i befolkningen i anledning af skævheden i mulighederne for at kontrollere indkomsterne, kunne forsvinde; men det gør den ikke, hvis man ikke også sætter ind på de to af os foreslåede områder. Det er de to felter, det er vigtigst at sætte ind på, og derfor anbefaler jeg vore ændringsforslag til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, § 2 og ændringsforslagene nr. 2—7 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 734) forkastedes med 140 stemmer mod 6.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 735) forkastedes med 143 stemmer mod 6.

§ 3, således ændret, og §§ 4—11 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet udvalgsbehandling.

Jeg skal lade det følgende punkt udgå af dagsordenen.

Man gik derefter til:

Første behandling af forslag til lov om indmalingsspligt m. m. for dansk hvede og rug.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 179, fremsættelsen i tidenden sp. 688).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Carl Petersen: Lovforslaget er enkelt i sin formulering, og dets paragraffer kan derfor ikke give anledning til nogen stor debat. Det er muligt, det kan have interesse at få nogle oplysninger af den højtærede minister, men jeg tror, at sådanne oplysninger gør størst nytte, når de gives i et udvalg, og jeg vil derfor spare den højtærede minister for at give dem her.

Lovforslaget går i korthed ud på at give ministeren en bemyndigelse til at påbyde, at der i det mel, der anvendes til brødfabrikation her i landet, iblandes et nærmere bestemt kvantum dansk rug og hvede. Den højtærede minister får her et middel i hænde, med hvilket han kan stimulere prisen på dansk rug og hvede.

Selv om der ikke er grund til at sige mere om lovforslagets indhold, vil jeg gerne fremsætte nogle rent principielle betragtninger. Hvis jeg til min vurdering af forholdet kun havde haft den vejledning, som findes i lovforslagets bemærkninger, er det ikke sikkert, jeg var nået til den karakteristik, jeg lige har givet. For hvad får vi at vide af disse bemærkninger? Ja, de lyder sådan:

„Under hensyn til den herskende usikkerhed med hensyn til prisudviklingen for brødkorn i den nærmeste tid efter høst findes det rigtigt at tilvejebringe mulighed for at påbyde indmaling af dansk brødkorn i brødproduktionen.“

Den usikkerhed, der tales om, kunne jo for så vidt lige så godt hænge sammen med en frygt hos ministeren for, at prisen på udenlandsk brødkorn ville blive så høj, at det af valutariske grunde kunne være en fornuftig foranstaltning at påbyde indmaling af dansk brødkorn i melet til brødfremstilling. Se, hvis forholdet havde været sådan, synes jeg ærlig talt, at forslaget havde været mere fornuftbetonet, end det nu er. Nu ved vi imidlertid fra ministerens fremsættelsestale, fra de krav, der er fremsat af landbrugets organisationer over for regeringen, og fra de forhandlinger, der siden er ført mellem regeringen og landbrugets repræsentanter, at formålet med forslaget er det stik modsatte: man frygter lave priser på brødkorn, og derfor skal lovforslaget give den højtærede minister mulighed for at fremtvinge en efterspørgsel efter dansk rug

[Carl Petersen.]

og hvede fra møllernes side, som kan bevirke, at det danske brødkorns pris bliver højere end verdensmarkedets pris.

Når jeg nu bruger udtrykket „verdensmarkedets pris“, mindes jeg, hvor ofte jeg gennem årene har hørt dette udtryk brugt i den forbindelse, at det var landmandens ret at få de priser, der var verdensmarkedets priser. Ja, jeg erindrer endda for år tilbage, at kravet blev forstærket, så det skulle være verdensmarkedets pris og lidt til; men da var brødkorn også en mangelvare her i Danmark. Efter landbrugets henvendelse til regeringen må man vel nu have lov til at gå ud fra, at der i henvendelsen ligger en erkendelse fra landbrugets side af, at det er samfundets ret at gribe ind over for den frie prisdannelse, og at dette også er berettiget, når priserne er urimeligt høje. Må jeg her minde om kartoffelpriserne for nogle år siden. Jeg skal ikke uddybe dette spørgsmål nærmere, men kun minde om landbrugets stilling til spørgsmålet dengang.

Nu er kornlove jo ikke et helt ukendt begreb herhjemme, og dette forslag er jo forslag til en slags kornlov. I de sidste 40 år har vi med mellemrum fået præsenteret love af denne art. De har været nødvendiggjort af situationer, hvor forsyningerne udefra har svigtet, således at brødkorn blev en mangelvare; deres formål har været både at sikre brødforsyningen og at bremse priserne, som jo altid vil blive urimeligt høje, når der er tale om fri prisdannelse på en uundværlig vare, der pludselig bliver mangelvare. Vi har også kendt lovgivning på dette område i 1930'erne, da landet fyldtes med udenlandsk korn til dumpingpriser, priser, der var så lave, at de ingen relation havde til fremstillingsprisen for dansk korn.

Jeg kan ikke lade være med i forbindelse med omtalen af 1930'ernes kornlove at minde om den skarpe debat, som dengang førtes mellem det kornkøbende og det kornsælgende landbrug, debatten om berettigelsen af og retfærdigheden i en sådan lovgivning. Når jeg minder om den debat, er det, fordi det forekommer mig, at der siden da er sket en mærkbar ændring i indstillingen hos begge parter; derfor tror jeg, at vi denne gang slipper for en sådan debat, og det bør noteres som en fordel. 1930'ernes lovgivning på dette område havde ligesom det fore-

liggende lovforslag til hensigt at stabilisere de hjemlige kornpriser; men der er den store forskel på dengang og nu, at dengang var der tale om at værne landbruget mod dumpingpriser fra lande, som gav store eksportpræmier som tilskud til det eksporterede korn, således at de priser, hvortil udlandets korn kunne købes her i landet, ingen relation havde til fremstillingsprisen for dansk korn; disse priser måtte derfor virke aldeles ødelæggende for dansk landbrugs økonomi.

I dag kan man vel ikke hævde, at verdensmarkedets kornpriser er dumpingpriser; sandheden er vel den, at priserne ikke ligger lavere end produktionsprisen. Men det er jo heller ikke her, tampen brænder; problemet er det, at de, der kan omsætte kornet gennem flæskeproduktionen, får en betydelig højere pris for kornet end de, der må sælge det i det frie marked. Nu skulle man jo ud fra gammeldags betragtninger synes, at det var en fordel for de mange landmænd, der producerer svin, at der er et sådant forhold mellem kornpris og flæskepris, at flæskeproduktionen bliver lønnende, og at de derfor var tilfredse. Det er naturligvis en fordel; men over for denne fordel står frygten for, at der produceres så mange grise her i landet, at der bliver overproduktion, så markedet overfyldes, priserne trykkes og produktionen bliver urentabel. Det fremgår af den højtærede ministers fremsættelsestale, at landbrugets henvendelse er motiveret med, at en ordning, hvorefter prisen på brødkorn blev forhøjet, ville neddæmpe svineproduktionen, og dette skulle formentlig ske samtidig med, at der stadig var adgang til fri import her til landet af foderkorn.

Den højtærede minister vil ikke tage det fortrydeligt op, når jeg giver udtryk for min tvivl om, at hensigten nås gennem dette forslag. Jeg er ikke utilbøjelig til at mene, at hvis man fører en politik med den virkning, at prisen på rug og hvede bliver væsentligt højere end prisen på foderkorn, vil man stimulere svineproduktionen i stedet for at begrænse den.

Lad mig til belysning af disse betragtninger anføre et tænkt eksempel. En landmand, der normalt omsætter hele sin kornhøst gennem svineproduktion, har 100 tdr. hvede, som var beregnet til svinefoder — det er jo et første klasses foder. Nu kan land-

[Carl Petersen.]

manden pludselig få 10 kr. mere for en tønde hvede, end han kan købe en tønde udenlandsk foderbyg for. Hvad gør så denne landmand? Han sælger de 100 tdr. hvede og køber 125 tdr. byg for de samme penge, og det vil sige, at han bliver i stand til at producere 6 grise mere på grundlag af denne transaktion.

Så vidt jeg kan se, vil dette forslags gennemførelse få to helt sikre virkninger: for det første vil det store korndyrkende landbrug få sine indtægter forøget — hvor meget afhænger af, hvorledes den højtærede landbrugsminister vil administrere den bemyndigelse, han får — og for det andet vil brødpriisen stige som følge af, at råproduktet er blevet dyrere, og dermed vil forbrugernes stilling blive ringere. Venter man andre resultater end de to, jeg her har nævnt, tror jeg, man bliver skuffet.

Når jeg trods disse kritiske bemærkninger alligevel kan tilsige mit partis støtte til forslaget gennemførelse, har det sin grund deri, at der har stået et enigt landbrug bag henvendelsen til regeringen om at få foretaget et eller andet indgreb, der kunne medvirke til en begrænsning af svineproduktionen, som man — og jeg tror med rette — frygter for skal blive for stor under helt frie produktionsforhold, hvad der kun kan blive til skade for landet. Jeg er enig med landbruget i, at der er fare for en overproduktion, som kan skade vor eksport ved, at markederne overfyldes, og derved befordrer lavere priser. Jeg har derimod vanskeligt ved at forstå, at landbrugets enighed ikke lige så godt kunne have samlet sig om selv at løse dette problem i stedet for at løbe til regering og folketing med det. Man hører så ofte udtrykket „barnepigesystem“ anvendt over for folketinget, når det gennemfører love, der begrænser borgernes frihed på et eller andet område, og det er jo ikke sjældent, at det er fra landbrugs-kredse, sådanne røster lyder.

Derfor er det ikke mærkeligt, at man bliver forundret over, at landbruget nu selv

forlanger et sådant system indført. Noget kan tyde på, at der heri ligger en erkendelse af, at man ikke magter at ordne egne sager. Store taler af førende organisationsfolk med krav til andre samfundsborgere løser ikke disse problemer; de løses kun gennem organisation og ledelse. Begrænsningen af svineproduktionen — hvis en sådan begrænsning er nødvendig — er erhvervets eget anliggende, og det burde selv kunne løse dette problem uden politisk indblanding.

Jeg har bemærket, at den højtærede minister ikke har fået fuld tilslutning til det fremsatte forslag fra alle landboorganisationerne. Hvis man holder sig snært til de udtalelser fra organisationerne, som er gengivet af den højtærede minister ved lovforslagets fremsættelse, er forslaget kun anbefalet af Tolvmandsforeningerne, og det er vel forståeligt, da det er de landmænd, som er grupperet om denne organisation, der får fordelene af ordningen. At Landbruigrådet og Landboforeningerne går imod, må naturligvis ikke tages som et udtryk for modstand mod, at der foretages angreb på den frie prisdannelse eller på landbrugets frie dispositionsret. Nej, deres modstand er dikteret af, at det er for lidt, der gennemføres. Det skulle efter disse organisationers opfattelse have været meget mere, og når vi erindrer disse organisationers tidligere henvendelse til regeringen med ønske om, at hjemmemarkedspriserne ikke mere skulle følge eksportpriserne — de skulle på det tidspunkt, da ønsket blev fremsat, have været højere — og at man kunne tænke sig en sænkning af kronens værdi, ja, så forstår man jo så udmærket, at det foreliggende forslag bliver betragtet som småtterier. Jeg vil dog ellers mene, at forslagets bestemmelser må have betydning for en stor del af det mellemstore landbrugs udøvere, jfr. det tænkte eksempel, jeg før nævnte.

Om Husmandsforeningernes anbefaling kan man vist sige, at den er behersket. Jeg tror, det lød sådan: de ville ikke fraråde. Hvorledes kan man nu oversætte eller tyde

[Carl Petersen.]

denne udtalelse? At den er fremsat for ikke at skaffe den højtærede landbrugsminister større vanskeligheder end højest nødvendigt, er utvivlsomt, og det synes jeg er pænt gjort af Husmandsforeningerne. Men det, der interesserer det høje ting i denne forbindelse, er at blive klar over, om husmændenes ønsker gik i retning af en mere vidtgående lovgivning end den, der her er foreslået til beskyttelse af deres interesser, som jo går ud på, at svineproduktionen ikke ødelægges ved overproduktion, eller om udtalelsen skal tydes i den retning, at man slet ingen lovgivning ønsker. Dette sidste ville være helt på linje med husmændenes program, som går ud på, at der skabes så mange selvstændige brug som muligt, der jo har deres styrke i den frie konkurrence. Hvis det sidste er tilfældet, synes jeg, Husmandsforeningerne burde været gået imod forslaget, for så er det jo rigtigt, som det så ofte er sagt, at de lavest mulige kornpriser er husmændenes sande venner.

Af det, vi nu har fået at vide om forhandlingerne mellem regeringen og repræsentanterne for landbrugets organisationer, er der også noget, der tyder på, at husmændene er klar over dette venskab med det billige korn. Derfor er man meget tilbage for at tage det skridt, som er det eneste naturlige, hvis man ønsker en begrænsning af svineproduktionen, nemlig en begrænsning af foderkornimporten. Det har man formentlig ikke turdet af hensyn til programmerne. Man har så regnet ud, at man kan lade forbrugerne betale en højere pris for det brød, de skal købe, for derigennem at medvirke til, at prisen på bacon på det engelske marked ikke går ned. Det er meget genialt regnet ud; bare det ikke er for genialt. For sådanne betragtninger fører os henimod et andet problem, en stigning i omkostningsniveauet, og det er jo det, henstillingen til regeringen bl. a. går ud på at man skal hindre. Jeg tror, det er et tveægget sværd, man her vil tage i brug, og som der er grund til at advare imod at bruge for stærkt.

Det lovforslag, vi her behandler, er i omfang og formentlig også i virkning beskeden, men det interessante ved det er, at det kan blive en begyndelse til en udvik-

ling, hvor interessen samler sig om at fordele de forhåndenværende produktionsmuligheder inden for dansk landbrug mellem de forskellige brugsstørrelser. For det er jo til syvende og sidst det, der har ligget bag landbrugets henvendelse. Det er åbenbart for os, der kender det og følger med. Tolvmandsforeningerne vil have gode priser på kornet for at blive fri for at bygge svinestalde og investere kapital i svinestalde og for gennem svineproduktionen at få en højere pris på kornet. Husmændene har interesse i at beholde svineproduktionen, men er ikke interesseret i en overproduktion, og af to onder vælger de det mindste, nemlig at betale en højere pris for den del af kornforbruget, som skal købes. Det er problemet i en nøddeskal.

Jeg tør ikke afvise, at der bag disse interesser ligger realiteter, der bør undersøges, og jeg håber, at den kommission, der er nedsat for at undersøge forskellige forhold inden for landbruget med fremtiden for øje, også får lejlighed til at tage dette spørgsmål under behandling og prøve at finde ud af, om der her findes nye veje. Gør der det, vil det i hvert fald være et stykke konstruktiv politik.

Jeg har allerede sagt, at socialdemokratiet vil støtte lovforslaget, selv om der kan være tvivl om dets berettigelse. Vi gør det i tillid til den højtærede ministers forstandige administration af den bemyndigelse, han får, når lovforslaget er vedtaget. Formålet må være at benytte bemyndigelsen således, at en stigning af brødprisen bliver mindst mulig.

Sønderup: Det er selvfølgelig umuligt på nærværende tidspunkt at fastslå, hvilken betydning landbrugsministerens forslag vedrørende indmalingspligt for dansk hvede og rug tillige med en belønningsordning for brødkorn kan få. Er udbuddet af rug og hvede stort ved høstårets begyndelse, vil ordningens indflydelse selvsagt blive meget begrænset for ikke at sige lig nul.

Den interessante baggrund for det lovforslag, vi beskæftiger os med, er, at den højtærede landbrugsminister under den forhandling, han har haft med landbrugsorganisationerne, har afvist en plan, bag hvilken der, så vidt man ved, stod et enigt landbrug. Ministeren giver i sin frem-

[Sønderup.]

sættelsestale en interessant nuancering af de forskellige landbrugsgruppers stillingtagen til det lovforslag, han selv valgte at komme med i stedet for. Det hedder omtrent sådan: Landboforeningerne og Landbrugsrådet kunne ikke tiltræde, husmændene ville ikke fraråde ordningen, og Tolvmandsforeningerne ønskede gennemført en ordning. Så er det, at den højtærede minister efter i sin fremsættelsestale at have gjort rede for, hvad han har bag sig, eller rettere sagt, hvad han ikke har bag sig af tilslutning, siger, at således som situationen herefter foreligger, har regeringen under hensyntagen til de ustabile prisforhold for dansk brødkorn fundet det rigtigt at fremsætte lovforslaget.

Jeg er fuldstændig enig med regeringen i, at der foreligger en situation, en situation, der, som altid når det drejer sig om landbrugsforhold, har relation til mange sider. Det, der er det mærkelige ved situationen i denne forbindelse, er, at ministeren kun har tilslutning til sit forslag fra en del af landbruget, endda en talmæssigt meget begrænset del og tilmed den del af landbruget, regeringen ikke plejer at tage hensyn til eller levne ret megen ære, for at sige det lige ud. De to parter, der står bag ved forslaget, er altså regeringen og Tolvmandene. Jeg går ud fra, at det ræsonnement, der har ligget til grund for Tolvmandsforeningernes stilling, er, at forslaget i hvert fald næppe skader, og at det desuden har en vis sammenhæng med tidligere planer fra den side vedrørende betydningen af anvendelse af dansk brødkorn.

Hvad er det nu, for stadig at anvende ministerens terminologi, for en situation, der foreligger? Det er ganske simpelt den, at landbruget føler sig trængt op i en krog. Landbruget har gentagne gange ved talmateriale gjort rede for den skævhed, der i landbrugets disfavør i stedse stigende grad kommer til udtryk mellem omkostninger og indtægter. Der er ingen grund til ved denne lejlighed at trætte med gentagelser i så henseende; de fleste har sikkert de forskellige henvendelser i frisk erindring.

Til dato har landbruget med en beundringsværdig energi søgt ved øget produktivitet at værne sig mod den ugunstige udvikling. Landbruget er vel for øvrigt et

af de få områder, hvor rationaliseringen ikke er blevet opspist eller opslugt af nedsat tempo eller forkortet arbejdstid, weekend og feriebestemmelser, for blot at nævne noget af det, der kan peges på i den forbindelse. Men de muligheder, der har foreligget i forbindelse med rationalisering og øget produktion, er nu ved at være udtømt, bl. a. som følge af stigende priser og vanskelige afsætningsvilkår, og her har vi forklaringen på, at man i landbruget sysler med tanker og planer vedrørende korn- og hjemmemarkedspriser. Jeg har aldrig lagt skjul på, at jeg ikke overvurderer den hjælp, sådanne planer indebærer, men jeg forstår det sådan, at landbrugets ledende mænd i deres nød og kvide for dog at hidføre nogen lindring griber til det, man for at bruge en moderne vending kalder „utrusionelle“ forslag. Jeg høstede i sin tid visse erfaringer angående landbrugets indstilling over for kornordninger, og derfor er jeg fuldt ud klar over, at når man nu er havnet i at søge en slags hjælp gennem en lovgivning om korn, er det udslag af en følelse af håbløshed. Man har i landbrugskredse den opfattelse, at det er, som om alle sunde og udveje er spærret. Som det hele former sig, er det ikke så mærkeligt, at der kommer reaktioner til udtryk over for en udvikling, der fortrinsvis synes at rumme øgede skatter, øgede omkostninger, øgede besværligheder med afsætningen og øget spændvidde i ugunstig retning mellem udgifter og indtægter.

Jeg vil nødig henfalde til overdrivelser, men jeg tror, ingen for alvor kan afvise den betragtning, at dansk landbrugs fremtidsudsigter ikke i lange, lange tider har tegnet sig så usikkert, som tilfældet er i dag — det gælder for resten forholdene både indadtil og udadtil. Vel har der gentagne gange været mørke skyer på landbrugets himmel, og vel har det undertiden formet sig bedre end forudset, men der er meget lidt, der tyder på, at det skulle blive tilfældet i forbindelse med det, vi står over for denne gang i relation til afsætningen, til priser og til omkostninger.

Der er gentagne gange fra flere sider udtrykt en vis ængstelse for Danmarks placering med henblik på de nydannelser, der toner frem omkring fællesmarked og frihandelsområde. Landbruget har frem-

[Sønderup.]

hævet sin store interesse i det såkaldte seks landes fællesmarked, men det er mit indtryk, at den nye regeringsdannelse ikke vil være noget plus for en snarlig afklaring vedrørende Danmarks stilling. Det er en offentlig hemmelighed, at fagforeningsfløjen nærer store betænkeligheder, og at de radikales interesse først og fremmest går i retning af et nordisk økonomisk samarbejde, en plan, der for resten efter min opfattelse kun har næsten mikroskopisk betydning, og da retsforbundets stilling til livets forskellige problemer afhænger af deres større eller mindre tilknytning til grundskyld, kan der sikkert ikke ventes stor bevågenhed i denne sag fra den side.

Skulle man så yderligere sige et par ord om det, som man kan kalde landbrugets omkostningskurve fremover og dets udgiftsområde, som i denne forbindelse særlig har haft tilknytning til ejendomsbeskatningen, er det jo symptomatisk for, hvad man kan vente sig på det område, at et af regeringspartierne netop som pris for sin deltagelse i regeringen har forlangt at få det mest mulige pint ud af jordbeskatningen.

Det er selvfølgelig landbrugets pligt under alle forhold at disponere sådan, at det kan klare sine økonomiske forpligtelser, og det kan derfor under en aparte udviklingsforløb blive nødvendigt meget nøje at overveje fremtiden for at klare dagen og møde udviklingen. Skal afsætningsvilkårene fortsat være præget af de alvorlige usikkerhedsmomenter, der har kendetegnet dem i længere tid, og det ikke vil være muligt at få tilvejebragt et rimeligt niveau for, hvad man kan kalde påtvungne omkostninger, så vil en produktionsbegrænsning under en eller anden form være en meget nærliggende realitet og resultat af alt det, som det trækker op til. For landbruget som sådant er det måske ikke den dårligste udgang, og det er jo næsten en skæbnens ironi, at det ser ud, som om landbruget har de bedste vilkår i de lande, hvor dets samfundsøkonomiske betydning er forholdsvis ret begrænset.

Som anført til at begynde med er jeg ikke i stand til at overse, hvor stor betydning den højtærede ministers forslag kan få. For stadig at blive i ministerens ordvalg vil vi, som situationen er kommet til at foreligge, ikke lægge det hindringer i vejen,

og det ville næsten også være synd for den højtærede landbrugsminister, hvis hans første lovforslag ikke skulle få den lettest tænkelige gang gennem det høje ting.

Jørgen Jørgensen (Ullerup): Efter det ærede medlem hr. Carl Petersens — hvis jeg kan sige det på den måde — såre beherskede anbefaling af forslaget kan det næsten blive svært for os fra oppositionen at komme længere væk fra den højtærede landbrugsminister, men det er måske heller ikke nødvendigt. Jeg troede egentlig, at lovforslaget var et forsøg på at indfri det løfte, den højtærede statsminister gav det store landbrug sidste forår, ellers forstod jeg egentlig dårlig nok den virkelige motivering, det ærede medlem hr. Carl Petersen gav; den var interessant, men det er der så meget, der er i dag. Jeg synes snarere, at man skulle rose den højtærede landbrugsminister for det mod og den selvstændighed, han har vist ved at sige: nu vil jeg ikke høre mere på de mennesker, der kommer her, de har lært for meget af de store. Nogle vil ikke fraråde, andre vil ikke tilråde, og nogle siger: vi tager, hvad der ligger på bordet. Det var der også nogle, der gjorde under de store forhandlinger.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Sønderup i, at lovforslaget skal have en let gang gennem tinget, og så må vi se, hvor meget eller hvor lidt ordningen kommer til at betyde.

Man kan, som det ærede medlem hr. Carl Petersen gjorde det, vende og dreje sagen på mange måder, men engang må det danske landbrugs forskellige organisationsledere prøve at finde frem til en eller anden måde, hvorpå de kan værne sig imod en situation som den, der nu er opstået for landbruget. For det er den enkle sandhed, at i længden lader det sig ikke gøre konstant at forhøje landbrugets omkostningsniveau. En tid kan det måske klares — jeg siger udtrykkelig måske — ved rationalisering, men også kun en tid. Med de vanskeligheder, der møder det danske landbrug på alle vore eksportmarkeder, er den fri konkurrence jo sat ud af kraft; verdensmarkedet eksisterer ikke mere i landbrugseksportmæssig forstand. Der er ingen tvivl om, at hvis vi bare kunne få lov at producere på lige fod med alle de subsidiestøttede kolleger, vi har i andre

[Jørgen Jørgensen (Ullerup).]

lande, uden toldbarrierer, uden kontingenteringer, så var der ingen bekymringer for det danske landbrug; men al ting tyder på, at vi går svære tider i møde, og ikke mindst begynderne må regne med store vanskeligheder. Derfor vil jeg gerne fremhæve, at det kan være meget godt at tale om, hvordan man skal gribe det an, og hvad man i længden skal gøre, men det, der er det egentlige problem, og det, der er det triste ved det hele, er, at medens alle andre lande tilsyneladende — ja, det er ikke alene tilsyneladende, men det er en kendsgerning — prøver på ved kunstige midler at stimulere deres landbrugsproduktion, så er vi måske i den situation, at vi for at klare os igennem blot nogenlunde tåleligt bliver nødt til at marchere den modsatte vej.

At den foreslåede ordning vil virke valuta-besparende, er der vel ingen tvivl om, men at den også vil indvirke på pristallet, tror jeg vi må regne med. Man kan nu engang ikke hjælpe på forholdene ved at forhøje prisen på en vare, der går ind i det absolut nødvendige forbrug; uden at det vil få virkning for hele vor pristalsmekanisme. Jeg lykønsker den højtærede landbrugsminister til, at han evner at tage det hele, så vidt vi kender ham endnu, med megen sund fornuft. Den evne vil han få brug for, hvis han skal komme igennem disse problemer.

Hvad angår den del af planerne, der vedrører låneordningen, vil jeg sige, at det er muligt, at alle andre lånekilder efterhånden snart er suget tørre, så hvis man overhovedet skal have lån, må man have det gennem staten, eller hvordan det nu skal ordnes. Det er måske nødvendigt, men trist er det. Jeg håber ikke, disse låneordninger skal blive meget brugt; pengene skal dog, vil jeg gå ud fra, engang betales tilbage. Jeg kan ikke lade være at tænke på, at med de låneordninger, som landbrugsorganisationer og andelsorganisationer selv har sat i gang, er det efterhånden for mange landmænd blevet et problem, hvordan de skal komme ud af det, navnlig hvis priserne bliver nedadgående.

Låneordninger er i sig selv ikke tiltalende for mig, men når nu dansk landbrug gennem en årrække har måttet se sine driftsomkostninger stige jævnt og støt som følge af den

stadige pressen landbrugets løn- og vedligeholdelseskonto op, uden at landbrugets indtægtsmuligheder er fulgt med, ja, så er det, problemerne opstår. Jeg tror, at hvis man virkelig vil prøve på at gøre noget for det samlede landbrug, må man beskæftige sig også med selve skatteproblemet mere intenst, end man har gjort hidtil. Det er ikke længe siden, jeg blev præsenteret for en landmand, som havde en ejendom på 24 tdr. land, hvor de faste ejendomsskatter var på 3 000 kr. Det er et meget stort beløb, men når de kommunale udgifter både til amts- og sognekommunen har den samme tendens til at ryge op, således som udgifterne har været og er, kommer man ikke uden om for landbrugets vedkommende at beskæftige sig aktivt med de store faste skatters problem, skatter, der skal svares uden hensyn til, om der af den pågældende ejendom overhovedet flyder en indtægt, som betinger noget overskud for den pågældende ejers egen indsats.

Vi skal som sagt ikke lægge dette lovforslag hindringer i vejen og vil gerne medvirke til, at den udvalgsbehandling, som jeg forstår må komme, bliver relativt kort, og at den højtærede landbrugsminister bliver mødt med sympati fra alle sider, for det har han brug for i den foreliggende situation.

Kirkegaard: Erfaringsmæssigt er der landmænd, som gerne vil sælge i hvert fald en del af årets kornhøst direkte fra træskovværk, som vi plejer at sige. Det drejer sig ganske naturligt fortrinsvis om brødkorn; på de allerfleste ejendomme anvendes foderkornet i bedriften. En del landmænd ønsker at sælge høsten, fordi de ikke har sådanne pladsforhold, at hele høsten kan opbevares på forsvarlig måde. Andre landmænd ønsker eller er nødt til at sælge, fordi de ganske simpelt mangler penge. Men når større partier korn kommer på markedet, viger priserne ganske naturligt, og resultatet bliver, at de før nævnte landmænd får høsten, i hvert fald en del af den, for ringe afsat. Landbruget har ikke interesse i, at der kommer et fald i kornpriserne lige efter høst. Jeg ved ikke, om der er andre, der har interesse i det, men hvis det sker, betyder det et økonomisk tab for landbruget. Landbruget har altså interesse i at afværge eller imødegå et sådant fald.

[Kirkegaard.]

Lovforslaget er ikke meget omfattende, men jeg tror, det kan modvirke denne udvikling, som er til skade for landbruget, og derfor vil jeg gerne anbefale det.

Selv om den højtærede landbrugsminister bruger de bemyndigelser, der her gives ham, tror jeg ikke, det vil afdæmpe baconproduktionen nævneværdigt. Hvis en afdæmpning eller nedsættelse af baconproduktionen skal gennemføres over en kornordning, er det nødvendigt at tage foderkornet med. Personlig vil jeg være tilhænger af en kornordning i stedet for en svinekortordning, hvis en nedsættelse af baconproduktionen bliver nødvendig. Efter den stilling, som Tolvmandsforeningerne og Husmandsforeningerne har taget til dette lovforslag, og i øvrigt med det kendskab, jeg har til disse organisationer, tror jeg også, det vil være muligt at få gennemført en kornordning, som er tilfredsstillende for alle brugstørrelser.

Hvis loven opfylder det tilsigtede formål: at stimulere kornpriserne, således at det går an for en del af landbruget at sælge noget af sit korn i høsten, tror jeg ikke, der bliver ret meget brug for den låneordning, der også bebudes, men jeg har ikke noget imod, at en sådan låneordning gennemføres.

Personlig — altså ikke som ordfører for mit parti — vil jeg gerne tilføje, at jeg er ikke sikker på, man gør landbruget nogen tjeneste ved at kræve en fast pris for brødkorn, en mindstepris. Hvis et sådant krav gennemføres, kan det komme i vejen for bedre og mere nyttige foranstaltninger. Jeg har tidligere i folketinget i anden forbindelse nævnt, at landbrugets rentabilitet ikke kan og ikke skal opretholdes ved små begunstigelser, ved små tilskud hist og her, altså ved isolerede foranstaltninger af mindre omfang. Jeg tror stadig væk, det standpunkt er rigtigt.

Hvad angår hjemmemarkedspriserne, som har været drøftet i dag, vil jeg bemærke, at når en stor del af landets øvrige erhvervsliv, det være sig handel eller industri, på lovlig vis får dækning på hjemmemarkedet for dokumenterede stigninger i produktionsomkostningerne, kan jeg i og for sig ikke se, at landbruget ikke har rimeligt krav på at opnå de samme vilkår med de rettigheder og pligter, som en sådan ændret stilling

nødvendigvis fører med sig. Jeg tror, at vi, der driver landbrug, må overveje en sådan ændret stilling for landbruget på hjemmemarkedet.

Det ærede medlem hr. Sønderup har den opfattelse, at landbrugets fremtidsudsigter i øjeblikket er usikre, måske mere usikre, end de nogen sinde har været, men det er en tale, der ikke er ny; den har jeg hørt i 30 år. Da jeg som ganske ung mand skulle starte et landbrug, sagde de gamle mænd til mig: landbrugets fremtidsudsigter er så ringe, at vi fraråder dig at starte. Det viste sig siden, at ingen generation har haft så gode vilkår at starte under som netop den generation, jeg tilhører, og derfor er jeg ikke sikker på, at man skal være så pessimistisk, som det ærede medlem hr. Sønderup er. Vore afsætningsmuligheder var også ringe i foråret, da vi frygtede for, at det prisfald, som var indtrådt, måske kunne blive af længere varighed, men det har da heldigvis vist sig, at også landbrugets produktion kan stige i pris på de markeder, hvor vi sælger den. Det er af afgørende betydning for hele landets økonomi, at landbrugets produktion kan afsættes til lønnende priser; ellers er der i virkeligheden ingen regering, der vil være i stand til ta opretholde den økonomiske standard her i landet. Jeg føler mig derfor sikker på, at også når stilling skal tages til problemet om fællesmarked eller frihandelsområde, vil enhver regering ganske uanset farve gøre, hvad gøres kan for at placere dansk landbrug bedst muligt dér, hvor dets produktion skal afsættes, eller for at bruge det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup)s udtryk: prøve på at placere dansk landbrug på lige fod med andre landes landbrugsproduktion. Kan vi nå det, skal vi nok klare os. Jeg er altså knap så pessimistisk med hensyn til fremtiden som det ærede medlem hr. Sønderup.

Alfred Jørgensen: Jeg vil ikke lægge skjul på, at det ikke er med særlig begejstring, mit parti ser på en lovgivning af denne art, som indeholder en særlig bemyndigelse til en minister. For øvrigt vil jeg udtale min tilfredshed med, at den højtærede landbrugsminister har indtaget så fast en holdning over for de krav, der fastholdes af visse kredse inden for landbruget om en korn-

[Alfred Jørgensen.]

ordning, der måtte føre til højere priser for de elementæreste livsfornødenheder, til øget kapløb mellem priser og lønninger og til forøgelse af administrationen og dermed øget fart i inflationen. Det er ejendommeligt, at kravet om en kornordning netop fastholdes af de kredse, der mest højroestet taler om liberalisering og et liberalt styre. Nu viser det sig altså, hvor meget eller rettere sagt hvor lidt de mener med deres tale om liberalisering.

Det ærede medlem hr. Sønderup fandt, at retsforbundet kun interesserer sig for grundskyld. Jeg vil da håbe, at det ærede medlem med denne udtalelse kun har tænkt på sådanne tilfælde, hvor der er tale om at skaffe dækning for samfundets nødvendige udgifter, og ikke dermed har villet sigte til retsstatsmænds almindelige interesseområde. Vel vil jeg antage, at det ærede medlem selv har en vid horisont, men jeg for mit vedkommende har dog også andre interesser at sysle med end netop grundskylden.

Det ærede medlem udtalte endvidere, at det er retsforbundets hensigt at presse det mest mulige ud af jorden i skatter. Jeg har imidlertid ved flere lejligheder hørt det ærede medlems partifæller sige, at jordens nøgenværdi er lig nul, og dermed tænker de naturligvis på landbrugsjorden, men hvis dette er tilfældet, kan jeg ikke se, at det ærede medlem og hans parti skulle frygte for gennemførelse af fuld grundskyld. Jeg kan nemlig henvise til, at jordværdien her i landet ikke fortrinsvis ligger i landbrugsjorden, men at hovedparten af jordværdien findes i byerne, i købstæderne og i stationsbyerne, så det ærede medlem kan vist godt revidere den anskuelse, at en gennemførelse af fuld grundskyld ville betyde, at landbruget kom til at bære hovedparten af de offentlige byrder.

De vanskeligheder, der kan opstå for landbruget på grund af svingende priser, er det altså tanken at afbøde ved en midlertidig låneordning og en midlertidig standsning af importen, hvorved der tages hensyn til de økonomiske svage, og ved efter vedtagelsen af dette lovforslag at give landbrugsministeren mulighed for at gribe ind og midlertidigt påbyde anvendelse af dansk rug og hvede iblandt det importerede brødkorn.

Da hele ordningen således er tidsbegrænset og for øvrigt afhængig af den højtærede landbrugsministers sunde omdømme, og da den måske slet ikke kommer til anvendelse, i hvert fald kun hvis det er påkrævet og i det omfang, det måtte blive nødvendigt, vil vi medvirke til vedtagelsen.

For øvrigt vil jeg gerne understrege, at retsforbundet ønsker at gå langt videre i retning af en stabilisering af hele landbrugets økonomi. Desværre har vi selv kun ringe indflydelse på de priser, vi kan opnå for eksporterede landbrugsvarer, og dermed på muligheden for en forøgelse af indtægterne. Til gengæld har vi mulighed for ved en sænkning af udgiftsniveauet at forbedre rentabiliteten, og en lovgivning med sigte herpå vil retsforbundet gerne medvirke til.

Til sidst skal jeg blot gøre en bemærkning vedrørende affattelsen af lovforslagets § 4, hvori det hedder, at loven træder i kraft straks. Herved får loven karakter af en hastelov, hvad der jo ikke kan være hensigten, idet den i lovforslaget omhandlede bemyndigelse til landbrugsministeren netop ikke tænkes anvendt straks, men først når forholdene måtte gøre det nødvendigt. Jeg kan ikke tænke mig andet, end at vi godt kan vente de 8—14 dage med at lade loven træde i kraft, som det kan vare at få den bekendtgjort på normal vis igennem Lovtidende. Jeg vil derfor anbefale, at man ser nærmere på affattelsen af § 4.

Fuglsang: Jeg må sige med det samme, at vi kommunister ikke er særlig glade for dette lovforslag om indmalingspligt for dansk hvede og rug, og jeg kan måske også sige, at vi vil tage konsekvensen både af det ærede medlem hr. Carl Petersens anbefaling og af det ærede medlem hr. Alfred Jørgensens bekymring og anbefale at stemme imod.

Vi er ikke i stand til helt at overse, hvad forslaget praktisk vil og kan komme til at betyde; der kan vel spille en hel del ting ind; men hensigten med det, nemlig at holde brødkornspriserne — og det vil i første omgang virke på kornpriserne overhovedet — oppe på et vist niveau, kan kun være til gavn for det store kornproducerende landbrug, medens det er mod husmændenes interesser. Det betyder, sådan som retsforbundet meget træffende sagde det om mel-

[Fuglsang.]

lemkrigsårenes kornordninger, at man vil flytte byrderne fra herremanden over på husmændene. Socialt set betyder det pristigninger for forbrugerne i by og på land, og vi må ikke glemme de erfaringer, som viser, at kornpriserne har en vis tendens til at være retningsgivende for det almindelige prisniveau.

Vi erkender, at landbruget har vanskeligheder. Vi ved, at prisfaldet på husdyrprodukter har betydet en mindreindtægt for landbruget på et par hundrede mill. kr. i første halvår i 1957 sammenlignet med tilsvarende tidsrum i fjor. Vi er ikke blinde for, at der har været og også er afsætningsvanskeligheder. Vi ved, at der er en priskløft, et skævt forhold mellem priserne på landbrugets produkter og dets omkostninger. Vi kommunistere er også tilhængere af, at det arbejdende landbrug får sådanne produktionsbetingelser, at det giver dem, der arbejder ved erhvervet, en rimelig løn for deres arbejdsindsats og samtidig mulighed for at foretage de nødvendige investeringer for at kunne producere tilstrækkelig billigt og med konkurrencedygtige kvaliteter.

Spørgsmålet er bare, hvordan og til fordel for hvem politikken skal tilrettelægges. Vi har set de krav, som er stillet fra Landboforeningerne, og som stort set bygger netop på det grundlag, som det ærede medlem hr. Sønderup her ridsede op for os. Man siger, at løn- og omkostningsniveauet skal bringes i overensstemmelse med landets eksportvilkår, og alle erfaringer viser, at når man taler sådan, er det først og fremmest arbejdernes løn og arbejdslønnens pristalsregulering, man sigter til. Det vil sige, at samtidig med at man nu kræver brødkornpriserne forhøjet, vil man i virkeligheden hindre, at arbejderne lønmæssigt får dækning for det. Derimod har man ikke hørt meget om de store omkostninger, som skyldes monopoler og trustere, eller om foranstaltninger, som kan bevirke, at de prisfald, som er sket på det udenrigske marked, og som også producenterne kan mærke, får lov til at slå igennem til fordel for de danske forbrugere.

Vi har ikke noget imod det krav, som er stillet om en ændring i den kredit- og rentepolitik, der føres, men heller ikke her har vi set ret meget praktisk initiativ for at føre

det ud i livet. Vi har ikke noget imod, at ejendomsskatterne lettes, men en forudsætning herfor er, at de vigtigste og de mest tyngende statsudgifter virkelig effektivt bliver skåret ned.

Den linje, man fra det store landbrugs side tilrettelægger og stiller krav om at følge, kan efter vor mening ikke være den rigtige. Den viser kun ét, nemlig at man, når man fra den side taler om landbruget og landbrugets interesser, i virkeligheden kun mener sig selv; man tager ikke hensyn til de tusinder af småbrugeres interesser, for for dem — i hvert tilfælde for en overvejende del af dem — med deres dyriske produktion udgør korn og foderstoffer netop en ganske betydningsfuld omkostningspost, i hvert fald en post af langt større betydning end arbejdslønnen.

Dertil kommer, at en sådan økonomisk politik, som rammer småbruget, rent principielt vil betyde, at småbruget og dets samfundsmæssige stilling bliver forringet sammenlignet med de større brugsstørrelser.

Nu kommer man her med et lovforslag, som i første omgang — og mest — vil gavne det større landbrug. Men husmændene har også deres problemer. Deres indkomster er ingenlunde bedre end de større brugs; de har ingenlunde mindre brug for rede penge til investeringer o. lign. Hvad vil man gøre for at hjælpe dem?

Som et af det foreliggende lovforslags formål nævnes, at det sandsynligvis vil kunne begrænse svineproduktionen. I den forbindelse må vi vel stille det spørgsmål: hvor meget nytter en sådan begrænsning af svineproduktionen i Danmark? Hvis vi var alene på markedet, og det var vor egen topproduktion, som trykkede priserne, er det klart, at da lå sagen anderledes; men det er vi ikke; der findes andre, som er rede til at træde i vort sted, og hvad nytter det så i længden, om vi beskedent trækker os tilbage?

Nej, langt mere nødvendigt var det, at vi virkelig gjorde, hvad gøres kan, uden at skele til mere eller mindre snævre politiske interesser, for at skabe os nye markeder, og jeg vil gerne indrømme, at her tænker jeg ikke på fællesmarkedet, som tværtimod at udvide vor horisont vil bidrage til at isolere os fra store dele af verden, af den verden, som vi netop vil få brug for i frem-

[Fuglsang.]

tiden. Dertil kommer, at de brugsstørrelser, som først og fremmest rammes af en begrænsning af svineproduktionen, er de mindste, det er husmændenes indtægter og investeringsmuligheder, der rammes — overhovedet alle dem, som netop har brug for den størst mulige produktion, hvis det skal kunne gå rundt, deriblandt en hel del unge mennesker, som sidder hårdt i det. Derfor bliver spørgsmålet: hvad har man tænkt sig at gøre for dem?

Man henviser til, at bl. a. arbejdslønnen tynger landbrugets omkostningsniveau. Det mener jeg ikke den gør. Statistikken viser ganske vist, at lønniveauet som sådant er steget, men samtidig er antallet af landbrugets beskæftigede gået tilbage, således at den samlede lønudgift snarere er faldende end stigende.

Nej, det, som gør det vanskeligt, er helt andre ting. Det er den kapitalistiske udbytning, som finder sted. Det er den fordyrelse, hvorom der netop i dag er truffet en afgørelse i monopoltilsynet, af landbrugets redskaber, som finder sted i kraft af monopol- og kartellaftaler, den prisfordyrelse, som i høj grad tjener til at besværliggøre landbrugets mekanisering. Et eksempel på, hvad det er, der trykker, og hvor pengene går hen, har vi også i den sidste udvikling inden for sukkerproduktionen. Her så vi, at grådige aktionærer var i stand til at få udbyttet hævet til 15 pct. Hvem betaler dette udbytte? Hvem frembringer det? Det gør netop det producerende landbrug, det gør arbejderne, det gør forbrugerne. De eneste, der ingen nytte gør i den forbindelse, er de aktionærer, som hæver det store udbytte. Men man mener, man kan klare problemet ved at skyde på den ene omkostningspost, der hedder arbejdslønnen; og når man nu ønsker at hæve brødkornspriserne og samtidig holde lønningerne nede ved at pille ved pristalsreguleringen, vil det i virkeligheden sige, at man vil vælte større byrder over på den arbejdende befolkning. Ja men skal man ikke se på, hvad år-

sagen er til det skæve forhold, den kløft, der er mellem landbrugets omkostninger og indtægter, som bl. a. det ærede medlem hr. Sønderup talte om? Herom sagde f. eks. en kapacitet som professor Skovgaard i sin tale i Nationaløkonomisk Forening i februar, at priskløften, forringelsen i bytteforholdet, skyldes, at man ikke kan komme af med landbrugsproduktionen. Det skyldes, at man ikke fører en sådan politik, at den stigende produktion bliver optaget, dels af befolkningstilvæksten, dels af merforbruget, d. v. s. stigende levestandard. Men når det er sådan, vil det sige, at når landbruget retter skytset mod den store arbejdende befolkning, så er det i virkeligheden i færd med økonomisk at save den gren over, som det selv sidder på.

For mig at se er det ad en helt anden vej, vi skal frem, end den her foreslåede, og derfor kan mit parti ikke anbefale gennemførelsen af det foreliggende lovforslag.

Niels Eriksen: Den højtærede landbrugsminister refererede i sin skriftlige fremsættelse til de forhandlinger, der har været ført med landbrugets organisationer forud for fremsættelsen af dette lovforslag. Som en af dem, der har deltaget i disse forhandlinger, vil jeg gerne gøre et par bemærkninger til det foreliggende lovforslag. Jeg skal ikke gå i dybden med hensyn til baggrunden for landbrugets henvendelse; på det punkt kan jeg fuldt og helt give tilslutning til de udtalelser, mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Sønderup, fremsatte.

Vi ved jo, hvor ulykkelig den økonomiske udvikling har været inden for landbruget i den senere tid i henseende til stigende omkostninger og formindskede eksportindtægter. Vi ved alle, at det stod meget dårligt til i foråret, og vi ved også nu, at landbruget i det første halvår har fået nærmere 300 mill. kr. end 200 mill. kr. mindre i kassen end året forud. Og så er der nogen, der siger: men det er da så helt i orden i dag, nu er priserne jo steget! Det er de heldigvis også i nogen grad, men de er ikke

[Niels Eriksen.]

steget nær tilstrækkeligt. Forholdet er i dag dette, at priserne på vore landbrugsvarer ligger 6—7 pct. under, hvad de gjorde på tilsvarende tidspunkt i 1956, og de er endda 2—3 pct. lavere, end de var i det dårlige regnskabsår 1954-55. Når vi så samtidig ved, at vore omkostninger er steget med mellem 3 og 4 pct. siden i fjor, så tror jeg, man vil forstå, at der er betydelig ængstelse inden for landbruget for den kommende tid. Der er ængstelse for, hvordan man skal skabe indtægter til at klare dagen og vejen, og der er ængstelse for, at der, hvis ikke der sker noget, vil blive et stort udbud af korn efter høst for at skabe likviditet, og det vil trykke priserne ned på et meget lavt niveau. Der er endvidere ængstelse for udviklingen inden for svineproduktionen. De lave priser på korn har jo bevirket øget interesse for svineproduktionen, og denne interesse har givet sig udslag i, at vi i dag har 80 000 flere søer, end vi havde i fjor på samme tidspunkt. Vi har i det hele taget det højeste antal søer, vi nogen sinde har haft, nemlig 583 000. Hvis det alene var os, der havde de mange søer, kunne det måske endda klares, men der er stigning i soantallet i alle de lande, med hvilke vi skal konkurrere ved afsætning af bacon. Det er det, der giver situationen dens alvorlige baggrund.

Derfor har landbrugsorganisationerne meget nøje drøftet, hvordan man kunne imødegå denne udvikling. Man har prøvet at lave en ordning, efter hvilken man dels kunne lette likviditeten umiddelbart efter høst og dels kunne dæmpe interessen for øget svineproduktion. Vi mente, det kunne gøres — og uden at der skete nogen større stigning i priserne på brød eller andet herhjemme — ved indførelse af en kornordning med faste priser, som vi har fremsat forslag om. Nu har regeringen indført importstop og fremsat forslag om indmalingstvang, ligesom det var foreslået i landbrugets forslag. Men der er den forskel på de to forslag, at der i regeringens ikke findes nogen bestemmelse om faste priser. Derfor er jeg egentlig enig med det ærede medlem hr. Carl Petersen, når han siger, han ikke tror, dette forslag vil begrænse svineproduktionen, måske tværtimod. Jeg tror ikke, vi opnår det, vi gerne ville på dette område, hvis ikke der ansættes faste priser i forslaget.

Bliver der det, vil det nemlig gå på følgende måde: de mennesker, som har brødkorn at sælge — og det er nu engang de fleste landmænd — vil sælge brødkornet umiddelbart efter høsten, hvis de kan få en passende pris for det, og så betale deres gæld — og den er stor de fleste steder, derom vidner de store udestående fordringer, som alle foderstofforretninger og kunstgødningsfirmaer har. Så vil landmændene ikke have penge til at købe foderkorn til forøget svineproduktion. I modsat fald vil vi komme i den situation, at landmændene vil finde det helt utilfredsstillende at sælge korn til de priser, der er tale om, og de vil prøve gennem låneordninger at klare gælden og i stedet søge at få mulighed for at få kornet omsat gennem svinene. Det er derfor en meget ulykkelig udvikling, vi rækker hånd til, hvis vi ikke gennemfører en ordning med faste priser.

Må jeg i denne forbindelse gøre en bemærkning til det ærede medlem hr. Carl Petersen, som nævnte, at landbruget altid havde været glad for verdensmarkedets priser; det ærede medlem kunne ikke forstå det, landbrugsorganisationerne her var inde på. Vil det ærede medlem fastholde, at de priser, der i dag betales for korn og fødevarer ude i verden, har noget med frie priser at gøre? Det tror jeg ikke det ærede medlem vil. Vi ved, at vi ved afsætningen af vore landbrugsprodukter skal konkurrere med lande, der får subsidier; vi bliver mødt med told, og vi ved, at til det korn, vi importerer, er der for hovedpartens vedkommende givet statsstøtte. Det gælder således det udbudte franske korn, som er det billigste; det kan købes her i landet i denne tid og også efter høst for 36-37-38 kr. For dette korn har den franske stat betalt den franske landmand 66 kr. Man binder således 30 kr. bag på hver tønde, der eksporteres. Det har ikke noget med frie priser at gøre. Det er det, der gør hele vor situation så alvorlig.

Det har været nævnt, at landbrugets forslag var i de store brugs interesse. Uden at sige noget som helst om de store brug vil jeg i denne forbindelse have lov til at minde om, hvad formanden for De danske Husmandsforeninger, Lauritz Nielsen, har sagt på et møde. Han sagde her, at det er en ulykke, når kornpriserne falder, og at man

[Niels Eriksen.]

ikke ville medvirke til en udvikling, der betinger, at svineproduktionen flyttes fra det mindre landbrug til det store. Det er det, der vil ske, hvis kornprisen kommer ned på et for lavt niveau. Vi har desværre erfaring for, hvordan det gik os i 30'erne, hvor vi ikke i tide værgede os mod en udvikling, som jeg synes alt peger i retning af.

Nu har man søgt her at spille på, hvordan landbrugsorganisationernes enighed har været o. s. v. Jeg vil gerne herom sige, at ved slutningen af de forhandlinger, vi førte med regeringen, var der enighed mellem landbrugets organisationer om, som det hedder:

„landbrugets organisationer beklager regeringens afvisning af det af landbruget fremførte forslag om en brødkornsordning, og landbrugets organisationer finder ikke, at det af regeringen skitserede forslag løser de foreliggende problemer.“

Det er landbrugets stilling. At man så gennem et forslag, som vi ikke mener løser problemerne, kaster et ben ud, som måske nogle synes kan være bedre end ingenting, er en anden ting.

Den højtærede statsminister fremsatte jo en række udtalelser om landbrugsproblemerne forud for valget. De var alvorlige dengang, således som jeg har påvist at de er det den dag i dag. Da sagde den højtærede statsminister gang på gang, at hvis et enigt landbrug kom med fornuftige forslag til regeringen, ville dette enige landbrug blive hørt. Jeg vil gerne minde den højtærede statsminister om denne udtalelse. Der er her kommet et enigt landbrug med et efter vor mening forstandigt krav om at stabilisere to ting, som efter vor mening skal stabiliseres, således som jeg her har skitseret, og opfyldelsen af dette krav vil ikke give sig udslag i pristalsforhøjelse på grund af brødet. Der vil måske blive tale om 1 point, måske ½ point, det skal jeg ikke kunne sige, men der vil i hvert fald kun blive tale om en meget ringe forhøjelse.

Jeg vil derfor slutte med at henstille, at regeringen endnu en gang overvejer, om man ikke skulle imødekomme landbrugets henvendelse på dette område.

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg har overvejet, hvordan jeg skulle forme min

tak for alle de venlige ord, der har lydt, ord, der var venligere over for mig, end de måske alle sammen var over for lovforslaget. Jeg vil da gerne sige det på den måde, at jeg takker for de venlige udtalelser, der er fremsat i dag, og især takker jeg de ærede ordførere, der med varierende udtryk har givet tilslutning til det foreliggende forslag.

Det har i min stillingtagen betydet meget, at jeg har fået en enig henvendelse fra Landboforeningerne og Husmandsforeningerne. Hvorvidt den samme enighed er til stede blandt de to organisationers medlemmer, er der selvfølgelig ingen der sikkert kan udtale sig om. Tolvmandsforeningerne var ikke med i den første henvendelse til regeringen, men kom først ind i billedet, da regeringen indbød til forhandling om hele spørgsmålet. Under mine forhandlinger med landbrugets ledere havde jeg det indtryk, at alle foretrak deres eget forslag — det synes jeg i og for sig ikke der er noget at sige til, det har vi alle en tilbøjelighed til; men når Husmandsforeningernes ikke kunne gå igennem, var det mit indtryk, at de gerne så det, der nu foreslås, gennemført.

Jeg har dernæst nogle bemærkninger til de enkelte ordførere.

Til det ærede medlem hr. Alfred Jørgensen, som fremhævede ønsket om en ændring af § 4, kan jeg sige, at jeg er parat til at drøfte en ændring i den ønskede retning i det udvalg, der nu skal nedsættes.

Til det ærede medlem hr. Fuglsang skal jeg nøjes med at sige, at mange af de problemer, det ærede medlem rejste, ikke havde noget direkte med det foreliggende lovforslag at gøre, og jeg synes ikke, der for mit vedkommende er nogen grund til at komme ind på alle disse betragtninger netop ved denne lejlighed.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Sønderup i, at udsigterne for landbruget er usikre. Det har de været gennem mange år, og om vi nogen sinde når frem til, at udsigterne for landbruget er absolut sikre, ved jeg ikke. Vi må kun beklageligvis sige, at det ikke er umiddelbart forestående. Jeg er altså enig i, at der er usikre udsigter. Det er der på en række områder ikke mindst inden for afsætningen, og på dette område er det i hvert fald regeringens agt at støtte landbruget.

Spørgsmålet om omkostningsniveauet er

[Landbrugsministeren.]

også af overordentlig betydning for landbruget, og også det har vi selvfølgelig vor opmærksomhed henvendt på, og jeg vil tilføje, at hensynet hertil er noget af det, der taler imod at indføre den høje kornpris, som altså det ærede medlem hr. Sønderup ikke gik ind for, men som jeg forstod det ærede medlem hr. Niels Eriksen gerne så gennemført. Det er klart, at hvis vi gennemfører en for høj kornpris, vil den have en betydelig omkostningsstigning til følge, og det er i hvert fald ikke umiddelbart i landbrugets interesse.

Det er mig ikke helt klart, hvorfor det ærede medlem hr. Sønderup førte spørgsmålet om det europæiske fællesmarked og frihandelsområdet ind i debatten ved denne lejlighed, og jeg skal afholde mig fra en mere generel drøftelse af dette spørgsmål, men kun slå fast, at det er regeringens agt i de forhandlinger, vi kan godt sige de mange forhandlinger, der skal føres om denne sag, at søge at opnå den bedst mulige sikring af det danske landbrugs interesser.

Ejendomsskatterne har også været draget ind i debatten, men dem bliver der nok rig lejlighed til at drøfte senere.

Det ærede medlem hr. Sønderup tager i nogen grad sorgerne på forskud, for der er ikke i regeringserklæringen eller hos regeringen i det hele taget sådanne planer, der berettiger til, at man netop på det punkt skal nære alvorlig frygt for, at landbrugets interesser skulle blive skadet.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup), der talte om låneordningen, i, at det var bedst, om en sådan ordning kunne undgås, og at det helt ideelle ville være, om landbruget kunne klare dette selv. Jeg tror imidlertid ikke, det kan lade sig gøre i dag. Det er min hensigt at søge denne låneordning etableret på samme grundlag som sidst, for et par år siden, d. v. s. efter aftale mellem nationalbanken, de private banker og kornhandelen. Vi har fundet det ønskeligt i denne situation at give mindre kapitalstærke landmænd en chance for at undgå at sælge deres brødkorn, hvis priserne umiddelbart efter høst er særlig lave.

Jeg er måske nok enig med det ærede medlem hr. Niels Eriksen i nogle af de betragtninger, han fremførte. Vi har vel nok

for øjeblikket udsigt til en for høj svineproduktion; det er muligt, at der er risiko herfor. Det ærede medlem mener, at havde vi gennemført en brødkornsordning med faste priser, havde det virket dæmpende på svineproduktionen. Jeg kan ikke se overensstemmelse mellem det ærede medlem hr. Carl Petersens og det ærede medlem hr. Niels Eriksens udtalelser på dette punkt; jeg opfattede det ærede medlem hr. Carl Petersens udtalelser derhen, at netop en høj, fast brødkornspris giver mulighed for større svineproduktion, for så vidt som man så kunne få ombyttet det danske brødkorn med det billigere foderkorn. De to ærede ordførere må så dele sig imellem, hvorvidt de er enige på dette område eller ej!

For mig at se er den ordning, vi nu gennemfører, taget som en helhed af nogenlunde samme betydning for neddæmpning af svineproduktionen, som en fast kornpris ville være. Det vigtigste her må være, at vi sikrer, at dansk brødkorn bruges til brødkornproduktion og dermed borttages fra den dyriske produktion. Når det sker, vil der i begge tilfælde komme den samme neddæmpning; hvor stor eller lille er jeg ude af stand til at sige noget om. Alle praktiske landmænd, og da ikke mindst det ærede medlem hr. Niels Eriksen, ved, at produktionen af svin, af dansk bacon, i dag er planlagt helt frem til 1. maj næste år. Ingen kornordning, af hvilken art den end er, kan påvirke denne produktion; det kan kun andre foranstaltninger, hvis man ønsker at gå med til dem: nedslagning af søer eller polte, eller hvad det nu kan være.

Vi har fundet det rimeligt at fremsætte dette lovforslag og gennemføre de andre foranstaltninger. Vi har gjort det, fordi regeringen regner med derved at sikre brug af dansk korn til brød. Det kan måske spare valuta, og med hensyn til svineproduktionen vil det efter min mening virke efter samme linjer som det forslag, der har været fremme fra anden side. Det glæder mig, at lovforslaget har fået en så velvillig modtagelse her i tinget, og det vil jeg gerne takke for.

Stats- og udenrigsministeren (*H. C. Hansen*): Det kunne nok misforstås, hvis jeg undlod at svare med et par ord på den

[Stats- og udenrigsministeren.]

bemærkning, det ærede medlem hr. Niels Eriksen rettede til mig, selv om det vel er unormalt, at man blander sig i en debat, der ikke berører ens eget område.

På det ærede medlems foranledning vil jeg gerne først sige, at jeg ikke erindrer at have udtalt mig som af det ærede medlem citeret; men det er mindre væsentligt, for det ærede medlem har ret i den hovedbetragtning, at jeg på møderne forud for valget meget stærkt har understreget det rimelige i, at også landbrugets anliggender blev underkastet saglig drøftelse, og at man søgte at finde frem til sådanne fremgangsmåder, som nu engang var nødvendige i denne situation.

Jeg har fremhævet sted efter sted, at jeg fandt det rigtigt, at man så tiden an — ingen kunne vide, hvordan prisbevægelserne ville forme sig — og tog tid til en forstandig overvejelse af spørgsmålet. Jeg kan ikke se, at det ærede medlem kan konstruere noget misforhold mellem disse udtalelser og det standpunkt, regeringen har taget. Men jeg har lyst til at sige til det ærede medlem, at det forbløffede mig at se henvendelsen fra landbrugsorganisationerne, for det var ikke en henvendelse om en forhandling om hovedproblemerne, det var en meddelelse, hvori landbruget tilkendegav, at det ønskede en kornpris på 50 kr. og derfor måtte anmode om en forhandling om detaljer i denne sag. Henvendelsen forbløffede mig — det erkender jeg — men det kan man komme ud for, og det kommer man nok over. Derimod har det unægtelig overrasket mig, at landbruget, som har mødt — det mener jeg man kan sige med sandhed — en absolut saglig imødekomenhed hos regeringen, der har givet sig udtryk i de tre foranstaltninger: standsnings af importen af udenlandsk brødkorn, tilsagnet om en låneordning og lovforslaget om indmalingspligt, som her behandles, for en dels vedkommende, nemlig de landboforeninger, som det ærede medlem — så vidt jeg ved — selv repræsenterer, ikke har ment at kunne råde hverken fra eller til i et sådant anliggende.

Jeg synes, det ville tjene fremtidige saglige forhandlinger, om landbruget tog et standpunkt. Man kan ikke altid nå det fuldendte og det, som man mener er absolut rigtigt — det gælder vist os alle sammen,

så vidt min hukommelse rækker — men så må det vist også være rigtigt af hensyn til fremtidens saglige drøftelser, at landbruget i givet fald erklærer, om det fraråder eller tilråder. Det har den del af landbruget, det ærede medlem tilhører, ikke villet gøre, og det har skuffet mig. Jeg synes, at skal vi ind i en saglig drøftelse af disse spørgsmål, må der være en gensidig forståelse af det opnåelige i de givne situationer. Jeg havde håbet, at landbruget ville have sagt: dette er ikke det, vi har ønsket, men dog en forstandig løsning, og vi kan derfor tilråde, at det gennemføres.

Carl Petersen: Jeg har blot et svar til det ærede medlem hr. Niels Eriksen, som mente, at han kunne udlægge mine udtalelser på den måde, at jeg var forbavset over, at landbruget nu ikke ville følge verdensmarkedets priser. Nej, jeg har ikke givet udtryk for nogen som helst forbavelse over det, men jeg har spurgt, om dette krav betyder, at landbruget i princippet vil forlade den fri prisdannelse. Med hensyn til verdensmarkedsprisen er jeg ikke gammeldags, jeg har for længe siden set, hvor alt dette bærer hen. Jeg har udtrykkeligt sagt, at jeg tror, det bærer hen imod det tidspunkt, hvor de forhåndenværende landbrugsproduktioner skal fordeles de enkelte brugsstørrelser imellem. Det ville være en konstruktiv politik, har jeg sagt.

Sønderup: Jeg er ikke nogen stor tilhænger af særlige hjemmemarkedspriser, jeg tror ikke, man skal overvurdere det, man kan nå i den forbindelse, men jeg vil dog over for det ærede medlem hr. Carl Petersen fremhæve, at de i dag gældende verdensmarkedspriser ikke i egentligste forstand er, hvad vi før forstod ved verdensmarkedspriser, påvirket, som prisudviklingen er, af den subsidiepolitik, der føres i næsten alle lande på nær Danmark. I øvrigt har jeg ikke indtrykket af, at det ærede medlem har nogen særlig stor forståelse for landbrugets vanskeligheder og den prisklemme, som det er tvunget ind i.

Den højtærede minister kunne ikke forstå, hvorfor jeg drog fællesmarkedet ind i diskussionen. Jeg må da heroverfor med rette kunne gøre gældende, at man ikke kan drøfte fremtidsudsigterne, uden at det er

[Sønderup.]

meget nærliggende at berøre dette vigtige forhold.

Det ærede medlem hr. Kirkegaard havde et forholdsvis lyst syn på landbrugets fremtidsudsigter, i alt fald et væsentlig lysere syn end det, jeg gav udtryk for. Det ærede medlem er, hvad jeg vil kalde en stor optimist, når han kan gøre en sådan betragtning gældende i den situation, vi befinder os i i dag.

Til sidst har jeg et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Alfred Jørgensen vedrørende den indflydelse, som retsforbundets politik i forbindelse med jordbeskatningen eventuelt kan få. Jeg tror ikke, det bliver nogen nem opgave for det ærede medlem at bortforklare, at den sandsynligste konsekvens af den politik, retsforbundet fører med hensyn til jordbeskatningen, vil være, at i hvert fald landbrugets byrder bliver væsentlig forøget. Det er vist uomgængeligt.

Det ærede medlem talte også om liberalisme og om, hvad man måtte forstå ved liberalisme. Hvis jeg må give det ærede medlem et godt råd, tror jeg, at han med det selskab, han er kommet i, ikke skulle tale for højlydt om liberalisme og de metoder, hvormed man kommer til at praktisere den. Det vil nok være klogt at tale mere afdæmpet herom, for det ærede medlem vil sikkert i de kommende dage blive nødt til at gå med til en hel del, der er alt andet end det, man forstår ved liberal politik.

Niels Eriksen: Jeg vil gerne sige til den højtærede stats- og udenrigsminister, at den udtalelse, som jeg citerede, fremkom — hvis der da ikke er sket en stor erindringsforskydning hos mig — på husmændenes sendemandsmøde i Århus, som blev afholdt netop på det tidspunkt, da priserne var allerlængst nede. Jeg bed mærke i den, for jeg blev lidt opstemt; hvis det virkelig havde sig sådan med statsministeren, fattede jeg lidt mod.

Når den højtærede statsminister er skuffet over Landboforeningernes henvendelse, vil jeg give statsministeren ret i, at formen var ikke, som den skulle være; det vil jeg åbent indrømme. Der var sket noget i sekre-

tariatet, som ikke skulle være sket, og det beklager jeg. Men når jeg har sagt det, vil jeg gerne tilføje, at vi kan ikke medvirke til en ordening, som vi ikke tror vil virke over for det, som vi anser for det store problem for os. Jeg har argumenteret for, at den ordening, man her er ved at lave, uden faste priser, efter min mening ikke vil få nogen som helst afdæmpende virkning på svineproduktionen, og det er det, der er problemet. Jeg er forfærdelig ked af, at vi igen skal have låneordninger, hvorved landmændene klassificeres efter, om de selv kan klare de øjeblikkelige vanskeligheder, eller om de skal have lån. De problemer ville kunne løses helt anderledes, hvis man fulgte vort forslag.

Så er det selvfølgelig rigtigt, som den højtærede landbrugsminister sagde, at baconproduktionen allerede er planlagt, for så vidt som de grise, vi skal producere i tiden indtil 1. maj, allerede er på vej. Men når vi er inde på en skæv linje, gælder det da om at få bremsset så tidligt som muligt. Hvis vi ikke prøver på at få bremserne slået i på dette område, er jeg bange for, at vi får en udvikling som den, vi havde i 1930'erne, og det er der ingen af os der kan være tjent med.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg har forstået debatten sådan, at det ærede medlem hr. Niels Eriksens parti ikke er gået videre end regeringsforslaget, ikke har stillet forslag om at følge landbrugsorganisationerne i deres ønske om en kornordning. Har jeg ret i denne betragtning? Hvis jeg har det, er det mit indtryk, at regeringen har truffet den midterlinje, som dækker opfattelsen hos det store flertal af folketingets medlemmer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Carl Petersen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Første næstformand (Marius Buhl): Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om indmalingspligt m. m. for dansk hvede og rug.

Valgt blev: *Carl Petersen, Chr. Christiansen, Hjortnæs, Per Hækkerup, Lund Jensen, Viola Nørlov, Chr. Thomsen, Kirkegaard, Alfred Jørgensen, Sønderup, Niels Eriksen, Henry Hansen, Heick, Justesen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Aage Petersen og H. C. Toft.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om skattefri afskrivninger m. v. og forslag til lov om investeringsfonds har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 3. juli, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Valg af 2 medlemmer til jernbanerådet (i stedet for Dose og Retoft).*
- 3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v.

Mødet hævet kl. 16⁵⁰.

17. møde.

Onsdag den 3. juli kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om indmalingspligt m. m. for dansk hvede og rug har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Ragnhild Andersen* til landbrugsministeren:

„Finder ministeren ikke, at der til beskyttelse mod ulykker i forbindelse med bladan bør træffes betryggende sikkerhedsforanstaltninger?“

Ragnhild Andersen: I den seneste tid er befolkningen gang på gang blevet opskræmt af meddelelser om ulykker i forbindelse med giftstoffet bladan. Det er jo almindelig kendt, at bladan, der anvendes i landbruget, er et af de uhyggeligste giftstoffer, fordi dets virkninger er øjeblikkelig dræbende, når det fås ind med føden af mennesker eller andre levende væsener, selv i ganske små doser. En sæk bladan, der for nylig ved et uheld faldt i en å, forårsagede ikke alene forgiftning af åens vand, som er drikkevand for kreaturerne, men også ødelæggelse af hele fiskebestanden, og var herved til stor fare for både mennesker og dyr. Offentligheden har også haft lejlighed til at erfare, hvordan afsporede mennesker har kunnet skaffe sig bladan, som de så har benyttet til hævnakter mod deres medmennesker. Der er på få måneder flere eksempler på, at bladan er blevet brugt til at dræbe, i nogle tilfælde dyr, i andre tilfælde mennesker, man ville til livs.

Det forekommer derfor ganske urimeligt, at bladan er så let tilgængelig i handelen,